

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Jaft II : 1a, Blaast de Bazuin!

Vrijdag 18 October 1901.

Wag I 4, Is het door u lieben wel de tijd / dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis moegt zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóórút worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3,2 maal.

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adresseren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukker der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Inzenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAVINCK TE KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleraren heeft den heer *J. J. Wielenga*, Theol. Student, aangewezen om de eventuele uitnodigingen te ontvangen voor het spreken van een stichtelijk woord in de gemeente, door studenten van de Theol. School.

M. NOORVITZIJ, Rector.

Kampen, 16 Oct. 1901.

PLAATSELIJKE KERKEN.

OLDEKERK, 6 Oct. 1901. Heden was het voor de gemeente een dag van blijdschap, daar onze beroepen Leeraar *Dr. O. Cazemier*, van de Krim tot ons overgekomen, des morgens in zijn dienstwerk werd ingeleid door den Consul, *Dr. v. d. Werf* van Grootegast, met 2 Tim. 4 : 1, 2. Des namiddags verbond zich de nieuwe Leeraar aan de gemeente met Joh. 4 : 24. Dat des Heeren zegen moge rusten op Leeraar en gemeente en dat de Heere spoedig weer de ledige plaats moge vervullen met den man zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
R. DE HAAN, Scriba.

LIOESSENS, 9 Oct. 1901. Zondag 11. was voor de kerk te Lioessens een hoogst aangename dag. Na een vacature van ruim 2 jaren mochten wij het voorrecht genieten, dat onze beroepen Herder en Leeraar, *Dr. K. Bakker* van Rottevalle, in zijn dienstwerk werd bevestigd en ingeleid door onzen Consul, *Dr. S. Veltman* van Nijawier naar 1 Timoth. 4 : 1, 2. Des namiddags verbond onze Herder en Leeraar zich aan de gemeente met een boeiende rede over 1 Cor 1 : 23, 24. Eene groote schare vulde beide malen het zoo ruime kerkgebouw, en met klimmende aandacht werd beide malen geluisterd. Schenke de Heere zegen nu en voorts over de gemeente en haren Leeraar. Tevens worden de broeders Consulaten *Dr. Jongbloed* en *Dr. Veltman* hartelijk dank gezegd voor hunne bijzondere diensten en werkzaamheden der gemeente tijdens hare vacature bezeven.

P.S. Alle stukken voor onze kerk voortaan te zenden aan *Dr. K. Bakker*.

Namens den Kerkeraad,
F. BARKER, Scriba.

DIRKSHORN e. a., 10 Oct. 1901. Zondag 6 October nam onze waarde Leeraar *H. H. Schoemakers* afscheid van de kerk alhier. Stelle Sions Koning hem ten rijken zegen voor de kerk van Workum.

Namens den Kerkeraad,
P. GOOTJES, Oud.

NOORDWIJK a Zee, 13 Oct. 1901. Heden werd onder leiding van onzen geacht Consul, den Weleerw. heer *W. Renkema* van Rijsburg, met bijna algemeene stemmen beroepen de Weleerw. heer *M. Meijering* van Nieuwe-Pekela.

Namens den Kerkeraad,
J. MAASDIJK, Scriba.

WORKUM, 13 Oct. 1901. Na vijf maanden vacant te zijn geweest, mocht de gemeente heden uit de hand haars Gods weder een bedienaar des Woords ontvangen, die ingeleid werd door zijn broeder, den Weleerw. heer *C. B. Schoemakers* van Groningen, die sprak over Jer. 3 : 15. Des namiddags deed onze Eerw. Leeraar *H. H. Schoemakers* zijn intrede, en sprak naar aanleiding van Ps. 89 : 16a. Beide leerredenen werden met de meeste aandacht aangehoord door een groote schare, die het kerkgebouw vulde. Een der br. ouderlingen sprak een kort welkomstwoord en de gemeente zong den nieuwen Leeraar toe Ps. 133 : 3. Zegene de Koning zijner kerk Leeraar en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
S. J. KUPERS, Scriba.

SURHUISTERVEEN, 13 Oct. 1901. Heden werd, onder leiding van *Dr. Stutvoet* van Drogelham, tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Weleerw. heer *G. Doekes* van Heemse.

Namens den Kerkeraad,
H. REININK, Scriba.

BOXUM, 14 Oct. 1901. Na eenige dagen van spanning voor de gemeente, en ernstige en biddende overwegingen van haren Leeraar *Dr. N. Y. van Goor*, maakte *Z.E.W.* gister der gemeente bekend, dat hij de roeping der Ger. kerk te Halfweg had aangenomen. Waar kerkeraad en gemeente algemeen den Leeraar liefheeft, is men bedroefd over dit besluit, toch geve de Heere genade om ook dit goed te keuren en in zijnen wil te berusten.

Namens den Kerkeraad,
B. v. D. BERG, Scriba.

BEDUM A, 14 Oct. 1901. Gisteren maakte onze geliefde Leeraar *Dr. T. Bos*, tot onze teleurstelling, aan de gemeente bekend, dat hij, na ernstige overweging, de roeping naar Dokkum A had aangenomen. De Heere regeert, dies hopen wij te zwingen.

Namens den Kerkeraad,
M. VELTHUIS, Scriba.

DOKKUM, 14 Oct. 1901. Aangenomen naar Dokkum A door *Dr. T. Bos* van Bedum. Ps. 68 : 2 (berijmd.)

Namens den Kerkeraad,
W. KOOLSTRA, Scriba.

HALFWEG, 14 Oct. 1901. Wij zijn grootelijks verblijd; de Weleerw. heer *N. Y. van Goor* heeft onze roeping aangenomen. De naam des Heeren zij geloofd.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN ANDEL, Scriba.

VARSEVELD, 14 Oct. 1901. Het was gisteren voor onze gemeente een blijde dag, naardien, na een korte vacature, onze oogden weder onzen eigen Leeraar mochten aanschouwen. Onze van allen begeerde Leeraar *Dr. J. van der Sluis*, van Andijk tot ons overgekomen, werd in de morgenplechtig tot zijn dienstwerk ingeleid en bevestigd door *Z.Eerw.* zwager *Dr. W. Wolsink* van Steenwijk, naar aanleiding van 1 Cor. 3 : 5-7; waarop zich des namiddags onze nieuwe Leeraar aan de gemeente verbond, sprekende over 2 Cor 4 : 5a. Stelle de Heere zegen dienstknecht tot een rijken zegen en bekrone Hij zijnen arbeid onder ons, tot uitbreiding van zijn Koninkrijk.

Namens den Kerkeraad,
J. H. ROTGOOR, Scriba.

O.- en W.-SOUBURG, 9 Oct. 1901. De kerkeraad alhier brengt ter kennis van hh. collectanten of agenten van eenige stichting, dat in zijne verg. van 30 Sept. l.l. besloten is, voortaan geen collecte voor welk doel ook te steunen, tenzij daartoe minstens een maand vooruit aanvraag gedaan is bij den kerkeraad. Deze zal elke aanvraag overwegen, en wanneer hem de noodzakelijkheid er van gebleken is, een schriftelijk bewijs uitreiken, dat aan de leden der gemeente moet getoond worden. Hiervan is aan de gemeente kennis gegeven.

Namens den Kerkeraad,
K. ALLAART, Scriba.

WEESP, 15 Oct. 1901. De Kerkeraden der Ger. kerken te Weesp A en B hebben besloten, geen collectanten aan te tevelen, zoo niet minstens vier weken te voren van hun komst kennis gegeven is en zij toestemming hebben tot het houden der collecten.

Namens de Kerkeraden,
C. DE RONDEN, Scriba
A. VREE, Scriba.

Aan de Ger. kerken in Nederland.

En laat ons op malkanderen acht nemen.
HEBR. 10 : 24.

Wij meenen grond te hebben voor het vermoeden, dat zich te Antwerpen onderscheidene Nederlanders bevinden, van Gereformeerden huize, die den Dienst des Woords verzuimen, de Catechisatie verwaarloosen, in krankheid of hulpbehoefendheid onze vertroosting noch verzorging zoeken en die ons ook van hunne aanwezigheid geen kennis geven.

Misschien is ons adres hun niet bekend, misschien ook is hier nalatigheid in het spel, zoo maar de aanleiding tot deze onregelmatigheid niet van nog ernstiger aard is.

In elk geval, ons ontbreekt de gelegenheid om hen in onze ambten te dienen en hen, zoo noodig, bij te staan met raad en daad.

Kerkeraden nu en leden onzer Nederl. Geref. kerken, die zulken kennen en hun adres weten, nooigen wij met aandacht uit, dat adres op te geven aan den eerstondergeteekende, *Van Diepenbeekstraat No. 69 te Antwerpen*.

Voorts verklaren wij ons gaarne bereid, allen, die als vreemdelingen hier tijdelijk verkeren, en die zulks mochten verlangen, van dienst te zijn in alle dingen, die onze ambten betreffen; men richtte zich slechts tot *Dr. Kruijswijk*, aan bovengenoemd adres.

De predikdienst vindt plaats in het lokaal, *Vincentsstraat No. 53*, des Zondags 's morgens 10 en 's namiddags 4 uur; des Woensdags 's avonds 8 uur. En in de *Langstraat (Borgerhout) No. 48*, des Dinsdags, 's avonds 8 uur.

De Kerkeraad der Ger. kerk te Antwerpen,
P. N. KRUIJSWIJK, Praeses.
W. ROOZE, Scriba.

Octr. 1901.

CLASSEN.

Classis Dordrecht.

De vergadering der Classis Dordrecht zal D. V. gehouden worden op *Donderdag 31 October 1901*, des voormiddags negen ure, in de Consistoriekamer der *Wilhelminakerk* te Dordrecht. Agendum gewoon.

Namens den raad der roepende Kerk van Antwerpen,
P. N. KRUIJSWIJK, Praeses.
W. ROOZE, Scriba.

Classis 's-Gravenhage.

Vergadering 12 Nov. 1901 te 's-Gravenhage, Bazarlaan.

Agenda vóór 27 Oct. e.k. in te zenden bij een der ondergeteekenden.

Namens de Kerkeraden der Ger.

kerken van 's-Gravenhage,

Nobelstr. 21, Ds. W. DOORN.
Koningsplein 36, Ds. R. K. BROUWER.
9 Oct. 1901.

Classis Meppel.

Aan de kerken in de Classis Meppel wordt medegedeeld, dat D. V. de eerstvolgende Classicale Vergadering zal gehouden worden te Meppel op *Dinsdag 26 Nov. a. s.* en dat voorstellen en opgaven voor het Agendum vóór of op 12 Nov. worden ingewacht bij den eerstondergeteekende.

Namens de roepende Kerk van

Ruinerwold en Kockange,

H. VAN DER VEEN, Praeses.

H. KARSTEN, Scriba.

Ruinerwold, 14 Oct. 1901.

Classis Edam.

De Classis Edam heeft in hare vergadering van 3 Oct. j.l. peremptoir onderzocht den heer *A. Schweitzer*, Candidaat aan de Vrije Universiteit, en beroepen predikant in de kerk te *Buikstoot*, gecombineerd met *Zuiderdorp*, en hem met algemeene stemmen tot de bediening des Woords en der sacramenten toegelaten.

Op last der Classe,
G. VAN WIJNGAARDEN, Scriba.

ONTVANGSTEN.

Voor een nieuwe kerk te Schouwerzijl.

In dank ontvangen op de Circulaire aan giften en collecten, van de kerk te Wildervank f 10, Nieuwe-Pekela f 5, 't Zandt f 10, Aduard f 18,31, Appingedam f 10, Deltzijl f 12,50, Marum f 8,07, ten Post f 4, Kzinge f 5, Bedum f 41,52, Stadskanaal f 54,50, Stadsmussekanaal f 19,07, Bierum f 5, Garrelswier f 4, Ten Boer f 4, Spijk B f 2, Stroobos f 5.

Schouwerzijl, 8 Oct. 1901.

Voor een nieuw kerkgebouw te Terwispel.

Ger. gem. te Burum f 17,14, Oosterzee f 3, Monnikendam f 3,60, Balk f 3,30, Hommeris f 2,50, Cubaard f 5, Dokkum B f 5, Zwartsluis f 2,50, gevonden in 't kerkzakkje te Kollum f 1, Meij W. 's-Gravenhage f 2,50.

P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 14 Oct. 1901.

Voor de Inw. Zending in den Z.-O.h. van Friesland.

Br. V. J. Kraan den Haag f 1,00

P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 14 Oct. 1901.

Kas tot ondersteuning van hulpbehoefende Studenten voor den Dienst des Woords in Zuid-Holland.

Voor het boekjaar 1901/02 zijn ingekomen de volgende collecten:

Katwijk a/Zee	f 12,—	Bleiswijk	f 6,81
Ter Aar	3,40	Kralingen	17,15
Alfen a/d Rijn	21,49	Maassluis B	19,—
Bodegraven	19,81	Hardinxveld 1900-01	2,70*
Leimuiden	4,92	Leerdam A	2,73
Nieuweveen	6,58*	Den Bommel	1,70
Noorden	1,69	Lekmond	3,50
O.- en N.-Wetering	17,89	IJselmonde	7,50
Waarder	8,30	Naaldwijk	18,74
Woerden	7,92*	's-Gravenzande	14,63
Woubrugge	2,37	Poortugaal	2,28
Zwammerdam	7,12	Leiden A	17,85
Langerak	3,03*	" B	16,88
Rozenburg	4,25	" C	16,86
Rijswijk	2,50	Leiderdorp	25,—
Ridderkerk	2,75	Hazerswoude	19,46
Roekanje	4,—	Koudekerk	5,—
Overschie	8,79*	Boskoop	15,10
Rotterdam A	140,15	Hillegom	9,—
Delfshaven	25,13	Sussenheim	10,—
Rotterdam B	57,20	Noordwijk a/Zee	9,69*
Rhoon	6,12	Katwijk a/Rijn	10,45

Capelle a/d IJssel	5,28	Rijsburg	18,04
Pernis	16,42	Voorschoten	10,06
Hoek v. Holland	4,95	's-Gravenhage B	—
Schiedam	49,65	halve collecte	50,54*
Hoogvliet	3,14	Voorburg	5,25
Berkel	9,24	's-Gravenhage A	81,28

Bovendien kwam nog in een gift van den Weleerw. heer *J. Ph. Sluiter* te Boskoop, groot f 10,— Aan de bovengenoemde kerken dank. Ook hartelijk dank aan *Dr. Sluiter* voor zijn milde gift. Mogen vele Broeders en Zusters zijn uitnemend voorbeeld volgen. De kerken in Zuid-Holland, die op bovenstaand lijstje niet voorkomen, hebben voor het loopende boekjaar de collecte nog niet gezonden. Zij deze herinnering voldoende!

A. LOOIS, Penningmeester.

Pernis, 14 Oct. 1901.

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolportage in Noord-Brabant en Limburg.

Van „eene zuster" uit Nieuw-Vennep	f 2,50
Mevr. L. te Boines	2,—
Wed. P. L. te Wildervank	1,25
T. P. te Amsterdam	5,—
Jaarl. bijdrage v/d Geref. k. te Grijskerke	3,—
Collecte te Krabbendijke (door <i>Dr. Binnema</i>)	21,—
Verzamelde oude munt (door <i>Dr. B.</i>)	0,90

Binnenkort hoopt *Dr. Binnema* eens bij enkele kerken aan te kloppen met het verzoek om openlijk mededeelingen te mogen doen van den arbeid en tevens daarvoor te collecteeren. Zeer hopen we, dat onze broeder *Binnema* een gunstig gehoor vinde bij de kerkeraden en dat flinke collecten onze zoo uitgeputte kas mogen stijven.

Namens Deputaten,

J. C. C. VOTER, Penningm.

Raamsdonk,
14 Oct. 1901.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecten.

Burum	f 20,55	Nieuw-Loosdrecht	f 3,24
Amersfoort A	42,32*	Scherpenzeel	5,80
Baarn	23,12	Westbroek	13,74
Bunschoten A	38,39	Maartensdijk	5,28
" B	16,41*	Veenendaal	9,65
Soest	5,73*	Giessendam	15,10
Oud-Loosdrecht	4,80	Rijswijk (Z.-H.)	8,38

Contributies.

Door *Dr. F. Zantinge* te Hoorn, Corr. *Cl. Enkhuisen*, de contrib. uit *Andijk* van *G. Sluys Jz.*, f 1, *Dr. J. v. der Sluis* f 2, *Jakob Sluys Jz.* f 3, *Pi. Kooiman Pz.* f 2, *Jan Brouwer* f 2,50, *W. Sas* f 1,50, *P. Kistemaker* f 2, *C. Groot Kz.* f 1, *Ks. Groot Pnz.* f 1, *Jan Groot Kz.* f 1, *Jacob Teunen* f 2, *Jan Zee* f 1, *N. Groot Wz.* f 1, *Ks. Sluys Jz.* f 1,50, *Pieterman Groot Wz.* f 1, *Jan Prins Jz.* f 1,50, *Jakob Prins Gz.* f 1, *W. Zwagerman* f 1, *Willem Schenk* f 1,50, *Klaas Kort* f 1,50, *Cornelis Visser Dz.* f 1,50, *C. Bloemendaal Sr.* f 1, *Roelof Prins Jz.* f 1, *D. Baas* f 1,50, *Cornelis Baas* f 2,50, *Cornelis Schuurman* f 2, *Outjer Baas* f 1,50, *Cornelis Sas* f 1, *Willem Groen* f 1, *P. Prins Gz.* f 1.

De contrib. uit *Hoorn*, van *Dr. F. Zantinge* f 1, *K. Jut* f 2, *J. Jonker* f 2, *J. van Kluyve* f 2, *M. Laan* f 2,50, *L. Lindelboom* f 1, *P. te Lintel* f 0,50, *D. S. Reek* f 0,50.

De contrib. uit *Oppendoos* van *Mej. Wed. G. Wijdenes Gz.* f 5, *K. Zwier* f 1, *D. Visser* f 0,50, *K. Vijn* f 0,50, *P. Ruijter* f 1, *Dr. R. J. Aalbers* f 1.

De contrib. uit *Medemblik*, van *Dr. J. Sybrandy* f 1. De contrib. uit *Enkhuisen*, van *N. Sluis Pz.* f 10, *N. Groot Sr.* f 5, *J. Visser* f 1, *M. Schouw* f 1, *A. Zwaan* f 1, *Dr. W. H. Oosten* f 2,50, *E. Kramer* f 1, *Sybrandy* f 2,50, *R. Zwaan* f 1, *J. Huisman* f 2, *S. Baas* f 2, *Mej. Wed. Kooiman* f 1, *Jak. Kooiman* f 1, *G. Struik Czn.* f 2, *Simon Groot* f 5, *J. Sluis Nzn.* f 2,50, *D. Zwief* f 2, *S. de Jong Ezn.* f 1, *Jak. de Boer* f 0,50, *C. Keesman* f 1, *Th. Zwief* f 1, *P. Sluis Nzn.* f 1.

De contrib. uit *Urk*, Corr. *P. Hoekstra*, van *J. K. Koffeman* f 1, *I. G. Kuffeman* f 1, *M. Koffeman* f 1, *H. Kroon* f 1, *P. Brouwer* f 1, *J. Snoek* f 1, *I. Snoek* f 1, *J. Nentjes* f 2, *W. F. de Vries* f 1, *J. W. de Vries* f 1, *P. Nentjes* f 1, *W. W. de Vries* f 1, *F. Bakker* f 2, *L. Meth* f 3, *G. Kok* f 1, *F. Bakker* f 1, *K. Asma* f 1, *K. Kramer* f 1, *M. Visser* f 1, *Dr. van Anken* f 1, *A. Roos* f 1, *A. Hoekman* f 1, *P. Hoekstra* f 3, *K. Snijder* f 1, *P. Bakker* f 0,50, vrije gift *N. N.* f 1, vrije gift *N. N.* f 2,50, vrije gift *N. N.* f 1.

De Penningmeester van de Theologische School.

Zwolle, 12 Oct. 1901.

DR. H. FRANSSSEN.

Voor de Zending o. Heid. & Moh.

Door <i>Dr. Bakker</i> , in 't kerkz. te Bunschoten A	f 2,50
Door <i>Dr. Sijpkens</i> , in 't kerkz. te 't Vrijl.	1,—
Door <i>Dr. Valdmn</i> , in 't kerkz. te Garrelswier	5,—
Door <i>Dr. Petersen</i> , in 't kerkz. te Veenendaal	1,50
Door <i>Dr. Kuiper</i> , in 't armenz. te Den Ham	2,50

N.B. Vermelding in de Bazuin geschiedt alleen op verzoek

Doersborgh, B. DE MOEN,
12 Oct. 1901. Quaesitor.

CALVINISME.

In zijne belangrijke studie over *Calvijn's Invloed op de Reformatie in de Nederlanden* bl. 225 heeft Prof. Rutgers over den naam Calvinisme een woord gesproken, dat voortdurend herinnering en toepassing behoeft.

Reeds bij het leven van Calvijn werd het woord Calvinisme door sommigen gebruikt als een kerkelijke onderscheidingsnaam.

Maar in zulk een zin is het door Calvijn en ook door zijne vrienden en volgelingen nimmer aanvaard. Veeleer hebben zij er met nadruk tegen geprotesteerd.

Calvijn leerde n.l. geen bijzondere, Calvinistische waarheid, maar hij bedoelde niet anders te prediken en te leeren dan de zuivere waarheid Gods, het onvervalsche Evangelie van den Heere Jezus Christus. Hij kwam er daarom tegen op, dat men naar zijn naam eene leer ging noemen, die niet anders was en niet anders mocht of wilde wezen dan de waarheid Gods, zooals zij in zijn Woord geopenbaard en naar dat Woord in de eeuw der Hervorming van Roomsche dwalingen gezuiverd was.

En in denzelfden geest spraken de predikanten van Lausanne in een stuk, dat zij in overleg met Calvijn opstelden en aan de overheid te Bern in 1555 aanboden.

Zij verwerpen daarin uitdrukkelijk de invoering van partij- en sectenamen in de kerk van Christus, want in de zaak der Christelijke religie laten de geloovigen zich niet regelen door het gezag van Calvijn of van enig levend mensch maar alleen door de autoriteit van des Heeren Woord.

In den bloeitijd der Gereformeerde kerken werd de naam van Calvinist en Calvinisme dan ook op kerkelijk gebied nooit gebruikt. De tegenstanders van die kerken, vooral de Lutheranen, bezigden die namen wel, om baar een seculair stempel op te drukken. Maar de Gereformeerden zelve hebben zich van het gebruik dezer woorden op kerkelijk terrein zorgvuldig onthouden.

Zij konden en mochten ook naar hunne beginselen niet anders doen. Want de Gereformeerde kerken zijn geen secte, die zich noemt naar eenig mensch. Maar zij willen en mogen niet zijn dan kerk van Christus, vergadering van ware Christgelooovigen. En zij heeten Gereformeerde alleen, omdat zij de Christelijke waarheid gezuiverd hebben van de Roomsche dwalingen en nu voort onvervalscht en volstandig tot den einde toe willen bewaren.

Het woord Calvinisme kan en mag dus niet dienst doen als kerkelijke onderscheidingsnaam. Het verdient geen goedkeuring, om, zooals soms geschiedt, tot op den kansel toe, van Calvinisme en Calvinisten te gewagen, of onszelven als »Calvinistische Gereformeerden» aan te duiden.

In de kerk en op kerkelijk gebied zijn wij Christenen, Gereformeerde Christenen, niets anders, niets meer en ook niets minder.

Wie iets anders en iets meer wil wezen, wordt juist daardoor ongereformeerd.

BAVINCK.

VRUCHTEN DES GELOOFS.

Rom. 12: 12-16.

»Verblijdt u in de hoop.» De geloovige heeft hier menigen strijd te strijden. Hij heeft zich niet vreemd te houden over de hitte der verdrukking, maar te bedenken, dat het lijden, hetwelk hem om des Heeren Jezus wil treft, ten allen tijde over Gods kinderen gekomen is, en dat de aanvechtingen, waarover hij zucht en klaagt, hem niet alleen treffen, maar dat alle godvrienden, die hier geen blijvende stad hebben, maar de toekomstige zoeken, door vele verdrukkingen moeten ingaan in het koninkrijk Gods. 't Is alsof Paulus zegt: Pelgrims naar Zion, laat u door verdrukkingen en aanvechtingen niet terneer slaan. Roemt veelmeer in de verdrukking, in geloofsgemeenschap met Christus, die hoewel hij Gods Zoon was, toen Hij in het vleesch was verschenen, hier het doornig pad bewandelde, ja de doornenkroon droeg. Draagt Hem uw kruis gewillig na, en verheugt u in stilte over het Vaderhuis hierboven, waar de rust u wacht, waar geen stormen loeien, geen wereld hare striken spannen, geen Satan u aanvechten kan. Verblijdt u in de hoop des eeuwigen levens; de kroon blijft voor u bewaard.

»Zijt geduldig in de verdrukking.» Neemt uit Gods hand alles aan, wat u te dragen of te lijden beschikt wordt; de hemelse Vader voedt zijne kinderen op; en gelijk de goudsmid het edel metaal van smetten wil ontdoen, wil Hij hen reinigen en beproeven in den oven der ellende. Daarom, zoekt het kruis, dat u drukt, niet eigenwillig van u te werpen; maar wacht op uw Heiland; zijne reddende ure slaat dikwerf onverwacht.

»Volhardt in het gebed.» Zoekt door het gebed uit de altijd vloeiende

bron der genade steeds bekrachtiging tot al, waartoe de Heere roept. Hij wacht om genadig te zijn. Hoeveel hij gaf, Hij heeft steeds meer om te geven. Hij maakt zich op om zich uwer te ontfermen. Zijn woord is getrouw: en wie bidt, die ontvangt; wie zoekt, die vindt; wie klopt, dien zal worden opengedaan, en: »Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, al wat gij den Vader zult bidden in mijnen naam, dat zal Hij u geven.»

»Deelt mede tot de behoeften der heiligen.» Laat uwe liefde tot de broeders zich in daden uiten. Uw: »Ik geloof de gemeenschap der heiligen» zij geen klank, maar een kracht. Vergaart geen ruiker voor uzelve, maar draagt vruchten voor anderen.

Ziet gij een van Gods kinderen, d. i. van de arme zondaren, die in het bloed des Lams gewasschen zijn, en doorden Heiligen Geest geleid worden, in nood verkeer, strekt uw helpende hand uit door den drang der liefde. Uw Heiland heeft gezegd: gij doet aan Hem, wat gij aan zijne minsten doet; Hij vergeet den beker koud waters en de nardusflesch der liefde niet.

»Tracht naar herbergzaamheid.» Gij houdt u, wijl op reis naar de eeuwige tabernakelen, hier in het land uwer vreemdelingschap, als in een herberg op. Wilt gaarne herbergen. »Sommigen hebben onwetend engelen geherbergd.» Klopt er een Christen aan uw deur, wijs hem niet liefdeloos af; maar laat het u oorzaak van vreugde zijn, als gij hem gastvrij ontvangt kunt. In de verlostent wordt de Verlosser geherbergd: »Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij geherbergd.»

»Zegent hem, die u vervolgen.» Op vervolging moet worden gerekend. Er staat geschreven: »allen, die godzalig willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden.» De wereld heeft den Christus zonder oorzaak gehaat; zij is gekant tegen, wie iets van Hem vertoonen, en naarmate zij zijn beeld dragen. Maar gelijk de Christus bad voor zijne beulen, zoo moet ook de Christen zijne tegenstanders in de armen nemen om er de trappen van Gods genadetroon mee te beklimmen. 't Is zijn leed: »bidt voor degene, die u geweld doen en u vervolgen.»

»Zegent,» zegt de Apostel nog eens, om deze vermaning te dieper in te prenten, »en vervloekt niet.» De gezegenden des Vaders, over wie uit de wonden van Jezus, die aan het kruis voor hen een vloek werd, stroomden van zegeningen vloeien, hebben om zijnentwil, in elken kring zegen te brengen, hunne bescheidenheid aan alle menschen bekend te doen worden. Zelfs hun bittersten vijand mag niets kwaads toegewenscht, maar vurige kolen moeten op zijn hoofd gestapeld: »indien uw vijand hongert, zoo spijzig hem; indien hem dorst, zoo geeft hem te drinken.»

»Verblijdt u met de blijden en weent met de weenenden.» Dit woord is een bloem, waaruit de bij honig, maar de spin gift zuigt. De wereld toch leest er verschooning in voor hare ijdele vreugde. Maar tenzij zij ontwake uit den strik des duivels, zal het zijn tot haar eigen verderf. Wij weten, wat de apostel ons met zijne vermaning zeggen wil. Hij wil, dat de geloovigen zich elkanders leden zullen weten, met elkander zullen gevoelen, zoo in vreugde als in droefheid. 't Is alsof hij zegt: als gij ziet, dat arme broeders en zusters zich verheugen over de hun geschenken genade-bewijzen, verheugt u dan zoo hartelijk met hen, alsof u geschiedde wat hun geschiedt; en ontmoet gij een kind van God, dat in tranen smelt, zet u dan bij hem neer en neemt deel aan zijn leed, alsof het u trof.

»Weest eensgezind onder elkander.» Een belangrijk, hoogst ernstig woord. De eensgezindheid der geloovigen is natuurlijk, betamelijk, heilrijk. Gods kinderen moeten niets doen door twist en ijdele eer. Zij hebben op één doel af te gaan: Jezus te verheerlijken in hun lichaam en geest, voor Hem te leven, die voor hen gestorven en opgestaan is, eene eere van Hem te zijn, zoodat Hij zijn lust aan hen zien kan.

»Tracht niet naar de hooge dingen, maar voegt u tot de nederige.» Wordt in eigen oog hoe langer hoe minder. Sterf dagelijks. Zoekt in den weg der dooding van uw eigen ik, het kruis op te nemen en Jezus te volgen. Vermijdt alle grootscheit des levens, alle zelfbehagen, alle uzelve verheerlijkende bespiegeling in de gaven, die de Heere u gegeven heeft. Boeleert niet om de gunst der aanzienlijken dezer aarde. Zij zijn allen uit eene vrouw geboren en keeren tot stof.

Gaat liever met de arme kinderen Gods om, dan met rijke wereldlingen. Schaamt u de naakte leden van Christus niet. Bij God is geen aanzien des persoons.

De behartiging van deze apostolische vermaningen geschiedt in den weg des geloofs. Zij de bede in ons hart: »Heere, vermeerder ons het geloof!» Na mate ons geloof wast, zullen wij in eenvoud wandelen.

NOTEN.

HET GEESTELIJK LEVEN.

I.

Wie eenigszins thuis is in de kringen, waar met den Godsdienst des harten ernst wordt gemaakt, wordt onaangenaam getroffen, om niet te zeggen geschokt, door het verschil, dat er gevonden wordt, inzake de opvatting en betrachtting van het Woord en den dienst Gods.

Er openbaart zich verschil omtrent de vraag: waarin ligt het zwaartpunt van het geestelijk leven? De een legt den nadruk op de onmacht, de ander op de heiliging; de een op de klacht, de ander op de blijdschap; de een op het twijfelen, de ander op het gelooven. Van vele stukken, die toch wezenlijke bestanddeelen van den Godsdienst des harten uitmaken, zooals de liefde en de gehoorzaamheid, hoort men zelden spreken. Het heeft allen schijn, alsof het geheel des godsdienstigen levens, in den samenhang zijner onderdeelen, den godvruchtigen onzes tijds op enkele uitzonderingen na, niet helder voor den geest staat.

Ook loopen de bepalingen, die van gewichtige stukken, het geestelijk leven onmiddellijk rakende, gegeven worden, veeltijds verre uiteen. Zelfs op de vragen naar het wezen, naar den zetel des geloofs ontvangt men uiteenlopende antwoorden. Het is, als men in sommige kringen komt, als zette men den voet in een doolhof.

Evenzeer treft ons in godsdienstige kringen het gemis aan de zekerheid van zalig te worden. Men acht ze wel niet, in navolging van Rome, in dit leven onbereikbaar, maar merkt ze toch veeltijds aan als eene toegift, die slechts enkelen, en meestal eerst bij het einde des levens, te beurt valt. Twijfel is regel. Men onderzoekt zonder ophouden zichzelf, maar komt zelden tot eene slotsom. Niet weinig werkt hietoe mede, dat de een en anderen maatstaf om waar en valsche te onderscheiden aanlegt dan de ander. Wordt er nog zekerheid gevonden, dan blijkt zij niet altijd op Schriftuurlijken, maar soms op lossen, onhoudbaren grond te rusten.

Als wij nu letten op den ernst der tijden, die ons roept, om dus welgewapend de ontzaglijke verzoeken der toekomst tegen te gaan, gekleed in de volle wapenrusting Gods, dan mag elke poging, om orde en licht in de waornde en duisternis des godsdienstigen levens te brengen, hare zwakte ten spijt, op den bijval en het gebed rekenen van wie een open oog heeft voor de gebreken en krankheden van ons geestelijk leven.

Om te kunnen bepalen, wat als afwijking dient aangemerkt, is het noodig, dat wij den regel van het godsdienstig leven kennen. Dien regel vinden wij, gelijk elk onzer toestemt, in de Heilige Schrift. Wij kunnen hem halen uit de wet Gods, daar gegeven, en uit de vele vermaningen en leeringen, die haar toelichten en toepassen; alsmede uit de beschouwing van het verborgen leven der mannen, die ons in de Heilige Schrift als voorbeelden van ware godsvrucht worden voorgesteld.

Vangen wij ons onderzoek aan met de vraag naar het karakter van het godsdienstig leven.

Van het leven zelf laat zich geene zakelijke bepaling geven. Alle bepaling beperkt zich tot de wijze zijner verschijning. Wij kunnen het leven niet anders omschrijven, dan als zelfwerkzaamheid; het is eene beweging, die zich niet uit eene werking van buiten af verklaart, maar uit een inwonende kracht. Een steen leeft niet; hij moet door eene kracht buiten zich bewogen worden; maar zoodra de beweging of werking van eenig schepsel zich uit eene in het schepsel zelf aanwezige en inklevende kracht verklaart, zeggen wij, dat het leeft.

Nu is alle leven niet gelijk; er is meer dan éne soort van leven, en deze onderscheidene soorten vormen als eene ladder van lager en hooger, met dezen verstande, dat elke soort een eigen begin heeft in het scheppende woord Gods, zoodat het hoogere geene ontwikkeling uit het lagere is.

Op den laagsten trap staat het leven der plant, het groeiend, nog onbezielde leven, dat voortdurend in een onbewusten en onvrijen staat verkeert. Hooger staat het dierlijk, bezielde leven; hier is het leven zich bewust van de dingen om zich heen, en staat er in wisselwerking mede. Maar het dier is zichzelf niet bewust, en heeft zichzelf niet in de macht; het vertegenwoordigt het geleefd wordende leven. Geheel anders staat het met het leven van den mensch. Dit leven is redelijk; de mensch toch kent het »waarom» der dingen en is zich het »waarom» van zijn doen bewust. Dit leven is zedelijk; de mensch weet zijne verhoudingen tot zijne omgeving geregeld door eene wet, die zich niet straffeloos laat overtreden. Rede en zelfbepaling zijn hem in onderscheiding van alle aardsche schepselen

eigen; in dit opzicht staat hij tegen hen alle over als de gelijkenis Gods.

Dit geestelijk karakter van het leven des menschen wijst henen naar zijne godsdienstige bestemming. Ongetwijfeld is alle schepsel er ter wille van God; van alle aardsche wezens echter, de mensch alleen uitgesloten, moet gezegd, dat God zich van hen bedient tot zijne verheerlijking; zij zelve echter weten niet, wat God met hen doet. De mensch echter is bestemd om God wetens en willens te verheerlijken; daarop is geheel de aard van zijn leven ingericht. Het antwoord op de vraag naar de reden van alle dingen, naar het »waarom» en het »waartoe», ook van zijn eigen persoon, vindt hij alreeds in zijn eigen binnenste. 't Is God, het Begin van alles, het Einde van alles, degene, uit wien en tot wien alle dingen zijn. Ook is de mensch zoo geschapen, dat hij zijne bestemming zoowel wilde als wist. Hem was oorspronkelijk een drang naar God eigen; niet als een die zijne bestemming nog zoeken moest, is de mensch geschapen; zijn hart wees hem van huis uit naar God. Zijn leven was hierdoor waarlijk een geestelijk leven, niet slechts in den zin van verstandelijk en zedelijk, maar in de hoogere betekenissen van heilig. Eerst zoo, als heilig, op God gericht, en van God vervuld leven, kan het trouwens in vollen zin geestelijk heeten. Niet eer is ons verstand waarlijk, wat het heet, dan als wij God kennen, en alle dingen in hunne verhouding tot Hem; ook is onze wil dan alleen waarlijk vrij, als hij machtig is om overeenkomstig onze bestemming God te willen.

Was de mensch er om zijns zelfs wil, zoo zou er geen hoogere drang bij hem gevonden worden dan aan het lagere leven van plant en dier eigen is. Ook dit leven toch is hij deelachtig. Was hij nog, wat hij was, toen hij uit de hand zijns Scheppers voortkwam, dan zou zulks hem niet hinderlijk zijn in zijne bestemming om zich Gode te wijden. Integendeel zou het lagere leven hem stoffe geven om in het offer zijne wijding te belichamen. Sedert den val echter is de wet zijns lagere ook de wet zijns hoogerens levens geworden; het werd zijn aard om vóór alles zijne eigene, beide zijne lichamelijke en zijne persoonlijke belangen te zoeken, het natuurlijk leven tot allen prijs te willen, en zijne bevrediging te zoeken in de zichtbare dingen. Zoo diep zelfs is hij weggezonden, dat zijn godsdienst zelf niets meer is dan vrees en berekening; middel om de hoogere macht aan zijne zijde te krijgen, ter voorkoming van schade en tot bewaring zijns natuurlijke levens. Maar dat de mensch in spijt er van, dat hij in alles zichzelf beoogt, toch nog somwijlen eenige behoefte openbaart om zich aan iets hoogers dan zichzelf te wijden, aan vriend en verwant, aan vaderland en menschheid, aan kunst en wetenschap, al wordt ook dit streven door zelfbeooging verontreinigd, wijst kennelijk aan, dat de mensch het oogmerk van zijn bestaan buiten zich heeft. Zoo is het ook. Toen hij zichzelf tot middelpunt, tot einddoel maakte, daalde hij af tot het leven beneden zich, en deed hij zichzelf geweld aan. Zichzelf toe te brengen en voor zichzelf te behouden, wat hij Gode schuldig is, het leven en het lichaam, de eere en de liefde, het bezit en de macht, zie, als iets onnatuurlijk, onmenswaardig is, dan dit. De mensch leeft slechts, als hij Gode leeft; alle leven buiten God is den naam van menschelijk leven onwaardig.

VAN ANDEL.

VOLKSNODDEN.

Een protest tegen den Vaccine-dwang.

De heer *Horrix* te 's Hage, lid van den Bond t. V.d.w., is een onvermoeid strijder voor de vrijheid der ouders om hun kinderen het schoolonderwijs te doen genieten *nonder de tegenwoordige beooging van het invoeren van vergif in het bloed.* Onderstaand adres verzoud hij dezer dagen aan Z. Exc. den tegenwoordigen Minister v. Bn. Z. Gelijk men ziet, gaat dit protest en verzoek uit van de *gezondheidsbezoaren* tegen de vaccine, en van den plicht der ouders om voor leven en gezondheid der kinderen te waken, en hun het noodige onderwijs te verschaffen.

De vaccine is z. i. een »spelen van een kans met een menschenleven, dat hem is toevertrouwd door een Gezag, dat gaat boven dat van Wetenschap of van Staat.» De School-vaccine-dwang is een tyrannisch ingrijpen in en breken van plichten en rechten der ouders. De Overheid van Nederland moet onverwijld ophouden de ouders te stellen tusschen de keus: of uw kind aan de kunstbewerking van »gif in 't bloed» overgeven, of het zonder schoolonderwijs te laten opgroeien.

Men leze dit adres met aandacht. Voor de zaak van dezen goeden strijd is het van groot belang dat de Minister, tot wiens departement dit volksbelang behoort, zelf zich,

reeds vóór vele jaren, als een vijand van dezen dwang heeft doen kennen.

Aan

Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken,

Geeft met verschuldigen eerbied te kennen PETRUS PAULUS HORRIX, zich noemende en schrijvende PAUL HORRIX, wonende van Lennepweg 13, te 's-Gravenhage:

dat hij dd. 15 November 1900 zich heeft gepend tot de Tweede Kamer der Staten Generaal met een adres, betreffende de moeilijkheid waarin hij verkeert ten opzichte van de opvoeding van zijn kind, tengevolge van den dwang tot vaccinatie van schoolgaande kinderen, vervat in artikel 17 onzer Wet ter voorziening tegen besmettelijke ziekten;

dat in verband daarmede hij dd. 23 April d. a. v. zich wendde tot den destijds fungerenden Minister van Binnenlandsche Zaken eveneens met een adres, om daarbij gebruik te maken van de gelegenheid, die deze Minister had opengesteld tot het doen van een voorstel tot oplossing van het daarbij bedoelde vraagstuk;

dat zijn daarbij vermeld voorstel, behalve op de grootst mogelijke uitbreiding van hygiënische en sanitaire maatregelen, in alle richtingen en op elk gebied, neerkomt op niets anders dan:

in de plaats van vaccine-dwang, stelle men de verplichting aan de zijde van ouders van niet-gevaccineerde kinderen, deze kinderen thuis te houden van de school, zoodra uitbreekt en zoolang voortduurt een epidemie van pokken;

dat de destijds fungerende Minister van Binnenlandsche Zaken het daarbij bedoelde vraagstuk bij de nederlegging zijner regering onafgedaan heeft achtergelaten;

dat adressant ten opzichte der bovengenoemde moeilijkheid, derhalve nog niets is gevorderd;

dat deze moeilijkheid alsnu wordt des te dringender, naarmate voortschrijdt de leeftijd van zijn kind;

dat hij heeft getracht en steeds tracht daarin te voorzien, door zelf aan zijn kind het onderwijs te geven, dat voor zijn eerste opvoeding noodig is;

dat echter is te verwachten dat zijn kind schade zal ondervinden, wanneer adressant genoodzaakt zal zijn dat op diezelfde wijze bestendig voort te zetten;

dat gelegenheid om daarin te voorzien op andere wijze hem niet overblijft, daar, zooals reeds vermeld in bovengenoemd adres aan de Tweede Kamer, hem ontbreken de vereischte geldelijke middelen om zijn kind een onderwijzer aan huis te geven;

dat bovengemeld wetsartikel alzoo werkt in volkomen tegenovergestelde richting van hetgeen wordt beoogd met de dit jaargevoerde leerplichtswet, vooral wanneer men zou wenschen gebruik te maken van bedoeld artikel om gemelde leerplichtswet te ontdoen;

dat intusschen het zijn ernstige wensch is en blijft zijn kind te mogen doen genieten de voordeelen van onderwijs, bestemd voor de kinderen van alle Nederlanders;

dat echter zijn geweten hem stellig voorschrijft alle middelen aan te wenden om te ontkomen aan bovengenoemde dwang van zijn kind te onderwerpen aan de tegen-natuurlijke bewerking van het invoeren van vergif in het bloed, daar het zijn vaste overtuiging is, dat het bootstellen van zijn kind aan deze kunstbewerking neerkomt op het spelen van een kans met een menschenleven, dat hem is toevertrouwd door een Gezag, dat gaat boven dat van Wetenschap of van Staat;

dat daaromtrent door hem zijn aangevoerd verschillende argumenten in door hem ingediende bovengemelde twee adressen;

dat bij dezen stand van zaken en bij de tegenwoordige verandering van ministerie, hij zich veroorlooft, onder overlegging van een afschrift van ieder der twee bovengemelde adressen, deze gelegenheid nader te brengen onder de aandacht van Uwe Excellentie, ten einde bij haar nader te mogen bepleiten de belangen van het vraagstuk, daarbij behandeld;

dat, in verband met de in bovengemelde adressen aangevoerde argumenten, hij overtuigd is niet noodig te hebben, het aantal daarvan nog te vermeerderen in dit adres;

dat hij zich echter veroorlooft in dit adres nog er op te wijzen dat hij in het werk, getiteld »Ons Program» door Dr. A. KUYPER, uitgeg. 1879 in § 204, alinea's 2 en 3 vindt betoogd:

»De Vaccinatiebewijzen moeten derhalve, men zullen dan ook, althans van onze vrije scholen verdwijnen.

»Eene tirannie, als in deze vaccinebewijzen schuilt, is, zelfs vergeleken bij een pokken-bezoeking, voor de geestelijke veerkracht der natie nog wel zoo gevaarlijk.»

Verder in datzelfde werk, bijlage R. No. 4. Hygiene, pag. 850, 6den regel van onder:

»Tegen zulk een dwang nu moet het burgerlijk vrijheidsgevoel in verzet komen.

»Er is voor u geen leven, zoo ge althans »binnenshuis niet uw eigen meester zijt; »maar het Staats-alvermogen zoover te willen »drijven, dat men zelfs de vrijheid over het »eigen bloed benemen zou, dat ware een »toppunt van geweldenaar en heerschzucht, »waaronder alle vrije leven zou worden ver-stikt.

»..... het Staats-alvermogen woekert »voort en voort om onze vrijheid te beperken. »Wel mag men toezien, dat dit alles-verslindend monster niet ook die Hygiene als »voorwendel gebruikte om, eer we het ver-moeden, ons dood te drukken in haar om-arming.

»30. .... en wij hebben dus slechts te »vragen, of de geneesheeren in dit opzicht »tot ontwijfelbare uitkomsten geraakt zijn »dat de vaccinatie een in zichzelf onschadelijk voorbehoedmiddel tegen pokziekte »was. — Adr.)

"Dit is echter niet zoo.

"Dat verreweg de meesten er zich tegen verklaren, doet natuurlijk niets ter zake.

"Onder de vele voorstanders zijn er slechts zeer enkelen, die studie van deze quaestie maakten; verreweg de meerderheid bouwt op hun gegevens voort.

"De enkelen daarentegen, die er zich tegen verklaarden, moesten tegen den stroom oproeien en waren dus wel gedwongen, zich door eigen studie wapens te verschaffen voor den strijd.

"Zwaar weegt daarom het feit dat er schier in alle landen kundige doctoren worden gevonden, die zich opzettelijk met deze quaestie bezig hielden en die de vaccinatie of voor doelloos, of voor bedenkelijk, of voor hoogst gevaarlijk verklaarden." (Zie o. m. "Pocken- und Schutzimpfung" van Prof. Dr. PAUL FÖRSTER. — Adr.)

Redenen waarom hij Uw Excellentie met verschuldigd eerbied verzoekt, door opheffing van den in ons land bestaanden vaccinatie-dwang, dit te verlossen van wat in "Ons Program" wordt genoemd: een top-punt van geweldensrij en heerschnucht, waar- onder alle vrije leven zou worden verstit." t Welk doende,

PAUL HORRIX.

's-Gravenhage, 15 October 1901.

Kennisgeving van dit adres kan ook de belangstelling in de komende Alg. Verg. van den Bond en de daaraan verbonden meeting bevorderen, D. V. Woensdag 30 Oct te Rotterdam, in de zaal "Caledonia".

De Alg. Verg. begint ten 11 u. en de openbare samenkomst — sprekers de heeren L. Lindeboom, J. H. de Waal Malefijt en J. P. Schouten — met debat, ten 2 u. De Agenda getuigt van opwakende kracht. Van onderscheidene zijden wordt voorgesteld: te petitionneeren bij H. M. de Koningin tegen dezen reeds te lang gedulden dwang. Moge 30 Oct. een gezegende dag worden voor ons volksleven. Bevelen we zonder ophouden alle volksnooden aan den Heere onzen God en den God onzer kinderen. In Zijne hand zijn ook de harten der Koningen en alle paden der Overheden.

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

Nu ook de krijgswet in de laatste districten van de Kaapkolonie is afgekondigd, weten wij nog minder dan vroeger van den waren stand der Zuid-Afrikaansche zaken. Wij weiden daarover thans niet uit, en ware dit nog maar de grootste ellende die wordt doorleefd, wij zouden zeker 't zwijgen er toe doen. Maar wij weten nu hoeveel ongerechtigd achter dat in staat van beleg verklaren van geheel Zuid-Afrika zich verbergt en hoe van nu aan daarop een reeks van gruwelen door den vreedend Kitchener wordt gestapeld. De dapper, jonge Lotter is reeds als een hond doodgeschoten, Schoeman zijn adjutant volgde, eer dit gedrukt is wordt ook Wolfaardt's leven afgesneden. En wie weet of men den doodzieken Scheepers, die men lijdend aan een haast ongeneeslijke ingewandziekte op een boerderijte vond — ondanks dat hij geen Kaapkolonist is, niet een weinig zoekt op te lappen om hem straks te kunnen — doodschieten. Ook uit Bloemfontein wordt bericht dat de sterfte in de kampen weer aanzienlijk stijgt. Lafan weet wel hoe dit komt. "De Boeren-moeders laven hun kinderen met hondenbloed". Zeker, de moeders zijn de doodsoorzaken hunner kleinen; het edelmoedige Engeland geeft melk bij stroomen, goed vleesch bij hoopen, brood in overvloed; het rijke, beschaafde Engeland worstelt tegen den dood der kleinen met Britschen heldenmoed maar de moeders willen niet!

En 't ellendigste van alle ellendigheden is, dat Europa's Regeeringen dat alles aanzien en dulden met een cynisme, dat de snependste vervloeking waardig is en dat zelfs de volkeren, ook het onze, van lieverleiden mede afgleden doet in de moeras der onaandoenlijkheid. Want ook bij ons is men bang zich aan koud water te branden en weldra zal 't gros, dank zij de hoogere, dat wil ook hier zeggen: de wik- en weeg-handels en imperialistische politieke zin ons volksleven zedelijk hebben doen inzinken, dat wil de kern van ons volk het immoreleerust vindt, de zin voor waarheid en recht als dood is.

Welk een oordeel Gods vaart er toch door de volkeren, en komt er ook over het onze, dat, schoon het zijn bestaan als ras door den Engelschen gruwel ziet bedreigd op 't zeerst, haast even onaandoenlijk reeds is als de groote hoop van andere rassen! Intusschen viert de gruwel der Engelsche ongerechtigheid zijn triumphen, al is 't maar individueel en nog niet massaal. Dit wordt verhindert door de ontbare volharding der te veld staande Burgers, die — door vechten en — dank zij het barbarisme van Engeland — uit de Kaapkolonie, hoe langs zoo meer versterking ontvangen. Neen, geen gegronde vrees over invoer van kruut of lood voor de Boeren, maar de toeneming van den opstand dwong Engeland overal den staat van beleg in te voeren.

En toch, trots alle geweld, allen moord, heeft Engeland gedurende de laatste week slechts te vermelden van verliezen aan dooden en gewonden en kan het geen enkel succes er tegenoverstellen, dan het verbranden van enkele wagens, die de Boeren — achterlieten!

Botha is nog altijd niet gevangen d. w. z. optrekend naar midden-Transvaal terug, zonder dat hij een veër behoeft te laten, anders berichten de Engelschen het wel. En zijn vrienden elders vernietigden niet minder dan zesmaal den trein naar Lorenzo-Marques; overlieden de Engelschen bij Komatipoort en doen overal haast wat zij willen op hun terrein. Zelfs mogen de Natalsche vrijwilligers nu

weer niet naar huis, omdat de Burgers zich weer aan Natal's grenzen beginnen te roeren, volgens Kitchener!

Spanje illustreert weer bijzonder fraai de Europeesche moraliteit van ons treurig politiek tijdperk. Het tracht namelijk zijn prestige tegenover Marokko op aller ongelukkigste wijze te handhaven. Men kent de kwestie. Twee Spaansche kinderen zijn door Marokkaansche roovers opgelicht en verborgen. Spanje kon deze wreedheid niet dulden en gelastte den Sultan van Marokko de kinderen uit te leveren en de roovers te straffen. Een oogenblik heeft Spanje er zelfs nog aan gedacht zelf een expeditie tegen de Kabylen uit te rusten!

De Sultan van Marokko is aan het zoeken, maar hij kan de kinderen niet vinden, want zeer waarschijnlijk zijn de kleinen gestorven. Spanje verleent telkens uitstel van den termijn van uitlevering. Gisteren nog heeft het den Sultan 50 dagen uitstel er bij gegeven op de volgende voorwaarden: 8000 peseta's aan de familie der geroofde kinderen, 150,000 peseta's aan de Spaansche Regeering. Slagen de troepen er niet in de roovers te straffen en de kinderen te vinden, of zijn de kinderen omgekomen, dan zal de Spaansche Regeering nieuwe voorwaarden stellen.

Is het niet prachtig? 8000 voor de ouders en 150,000 voor de Regeering! Wat moet de Sultan toch wel denken? Natuurlijk dat Spanje wat blij is over het lot der kinderen en de kleinen gebruikt om 150,000 peseta's in den zak te steken van een zwakere natie.

De Chineezers weten al, dat in Europa voor geld alles te koop is, de Marokkanen doen nu dezelfde ervaring op, en de Burgers van Z.-Afrika zien hoe tot in 't vrije N.-Amerika toe groote bladen met Engelsch geld tegen hen worden omgekocht. Waar gaan wij heen?

NOORDTIJL.

HET DIACONAAT.

II.

Men spreekt van ontwikkeling en uitbreiding van het Diaconaat.

Doch hoe bedoelt men dat? Wat verstaat men daardoor? Wat betreft men daaronder?

Dat het hoe langer hoe meer aan zijn bestemming beantwoordt. Dat het zijn taak, zijn volle taak vervult naar de ordening des Heeren op het terrein zijner kerk.

Dit zal zeker, ten minste ongeveer, het antwoord zijn op de gestelde vragen.

't Is wel. Op dat antwoord zal niemand iets hebben.

Toch brengt het ons in de huidige omstandigheden niet verder.

Zeker, zoo op den klank af schijnt het afdoend en is het alomvattende.

Doch juist omdat het zoo alomvattend is, laat het ons voor het bijzondere en eigenlijke, waarop het juist aankomt, in den steek.

Welke toch is die bestemming? En welke is de aard; welke zijn de grenzen van die bestemming?

Waarin bestaat de taak, de eigenlijke en volle taak van dit ambt?

Op welk terrein heeft het zich te bewegen en wie zijn de voerwerpen van zijn zorg?

Daarover toch loopt het en daarover gaat de kwestie, die in dezen de broederen bezig houdt.

Zeker, allen willen, dat dit kostelijk ambt in 's Heeren kerk aan zijn bestemming beantwoordt. Daarover is geen verschil.

Allen streven er naar, dat het waardig zijn taak, zijn volle taak vervult. Ook daarover zijn allen het eens.

Maar welke die bestemming is en wat er tot die taak behoort, dat is niet in alles helder en daarover gaan de gedachten nog al uiteen.

Zeker, men wil ontwikkeling en uitbreiding van het Diaconaat. Men wil dat uit het gevoel en naar de overtuiging, dat het nog niet is wat het naar 's Heeren bestel wezen moet en worden kan.

't Is echter noodig, dat men bij het gebruik dezer woorden en het aanheffen dezer leus elkander wel versta.

Ontwikkeling toch en uitbreiding is niet hetzelfde.

Door ontwikkeling komt bij een organisme tot vollen wasdom en ontplooiing wat de Heere er in kiem of wortel in gelegd heeft.

Dat gaat bij den gewonen gang der dingen alles naar zijn aard en binnen de grenzen, van 's Scheepers wege gesteld. Toch moet men op het terrein van het organische leven zelfs ook tegen mogelijke ziekelijke uitwassen op zijn hoede zijn.

Als er van uitbreiding sprake is beweegt men zich op terrein van het mechanische leven. Wat te klein is, zet men uit. Wat te eng is maakt men wijder. Wat geen genoegzame ruimte aanbiedt binnen de aangewezen grenzen, wordt uitgebreid, door die grenzen te verleggen.

Bij het Diaconaat zou dat beteekenen het terrein van werkzaamheid verruimen, uitzetten of uitbreiden.

Men heeft zich dus wel terdege reukenschap te geven wat men bij het gebruik dezer woorden, bij het aanheffen dezer leus bedoelt en zich voorstelt.

Het doel, waarop men aanstuurt moet vooraf goed omschreven zijn aangegeven, anders loopt men gevaar ten vure te arbeiden, zoo niet erger.

Daarbij komt echter nog iets. Zeker, het komt bij een beweging als deze ter ontwikkeling en uitbreiding van het Diaconaat aan op den terminus ad quem, het doel waarheen. Doch de terminus a quo, het standpunt, van waar uit men die ontwikkeling, die uitbreiding wil laten uitgaan, dient evenzeer onder de oogen gezien en bepaald.

Ook daarover moet men bij samenwerking, ten minste tot een zekere hoogte, het met elkander eens zijn.

Klaagt men bloot over bestaande toestanden, over tekortkomingen, verwarring en verzuim in de practijk?

Wil men die reformeeren en verbeteren, naar de beschreven en aanvaarde beginselen, bepalingen en voorschriften in Confessie,

Kerkenorde en Liturgie der Geref. kerken in Nederland?

Beoogt men dus ook bij de sterkst mogelijke ontwikkeling en bij de grootst mogelijke uitbreiding te blijven binnen de grenzen van het onder ons geldende recht in zake het Diaconaat?

Of meent men, dat in de bedoelde bepalingen en voorschriften onzer kerken, het Diaconaat zelf niet tot zijn recht komt?

Is misschien de taak en de werking met de werkzaamheid van het Diaconaat niet genoeg omschreven of misschien zelfs te beperkt gesteld?

Vraagt men dus voor het onder ons in dezen geldende recht ontwikkeling en uitbreiding naar den eisch des Heeren, ons in zijn Woord gesteld?

Dan zou de kwestie van ontwikkeling en uitbreiding van het Diaconaat een nog diepere en meer ingrijpende betekenis verkrijgen, dan zij op het eerste hooren deed vermoeden.

Zij zou dan niet slechts vragen reformatie van gebrekkige toestanden, naar het bepaalde recht, maar hervorming, verbetering van dat recht naar den Woord Gods overeenkomstig aard en karakter van het Diaconaat.

Zie, niet waar? over dat een en ander diende men vóór men van wal steekt wel eenigszins in het reine te zijn.

Onze oude denkers hadden het nog niet zoo slecht voor, als ze er op aandrongen ook bij kwesties als deze goed te vragen onder de oogen te zien: van waaruit? waarheen? en waar langs?

En zeker, bij een doeltreffende actie en beweging is zowel het een als het andere noodig.

Die kwestie, waarom het gaat, dient helder en zuiver gesteld.

D. K. WIELENGA

Gereformeed Traktaat-Genootschap "FILIPPUS".

"DAAR HEB IK GEEN GAVEN VOOR."

Meermalen, ook wel op Algemeene Vergaderingen, is de klacht geuit, dat nog zoo tal van Broeders en Zusters aan de Traktaatsverspreiding zich onttrekken. Natuurlijk worden daarvoor allerlei redenen van verantwoordelijkheid ingebracht; zelfs, dat dit maar menschenwerk, ja nog erger, enkel werkeijheid is; en dat wij, aardwormpjes, den Heere het werk niet uit de handen behoeven te nemen.

Gelukkig wordt die stem der lijdelijkheid in onze Gereformeerde kringen niet veel meer gehoord; bewust als men zich hoe langer hoe meer wordt, dat God door menschenwerk zijn Koninkrijk uitbreiden, en zijn Naam verheerlijken wil; alsmede, dat wij alwat goed is, wel uit een werkeijheid begunsel kunnen doen; maar dat we ook bij het verrichten van werken der liefde zeer ootmoedig en nederig kunnen blijven, en Gode de eere geven voor de genade, die Hij ons verleent, om te mogen arbeiden. Neen, door een geheel ander euvel worden wij in onze Gereformeerde kringen geplaagd, n.l. door de bewering, dat men de man er niet voor is, om Traktaten onder het volk te verspreiden; dat men voor dat werk geene gaven heeft ontvangen.

Nu is het ontegenzeggelijk waar, dat God zijn gaven onderscheidenlijk heeft uitgedeeld; dat Johannes geen Paulus, Augustinus geen Ambrosius, en Calvijn geen Luther is. De een kan 10 en 20 deelen over Kerkgeschiedenis schrijven, maar is niet in staat een dragelijk vers te maken; terwijl een ander zingt als een lijster, daarentegen in de historie een stumper is.

Maar zou daarom de uitdrukking: "Ik heb geene gaven om Traktaates te verspreiden", toch niet al te lichtvaardig worden gebruikt? Is dat dan zoo'n reuzenwerk; is daar dan zoo buitengewoon veel noodig? De dichter, de beeldhouwer, de toonkunstenaar, de schilder wordt geboren; om een Kerkgeschiedenis of Dogmatiek te kunnen schrijven moet men man van wetenschap zijn; maar om een simpel Traktaetje aan te bieden, och, dat kan een eenvoudige dienstmeisje, en een baardlooze knaap wel doen; daarvoor behoeven we noch wetenschappelijk ontwikkeld te zijn, noch bijzonder kunsttalent te bezitten. Zeker, de een zal het met meer takt kunnen doen dan de ander, maar ook hier geldt het Duitse spreekwoord: Uebung macht den Meister"; d.i. "Oefening maakt den meester" of "baart kunst".

Al doende leert men, geldt ook ten dezen; weshalve wij den schuchteren Broeder en de vreesachtige Zuster a vraag willen doen: Hebt ge 't al eens geprobeerd? Zoolang ge dat niet hebt gedaan, weet ge niet, of gij er geene gaven voor bezit.

Het zou o zoo kunnen meevallen. Daarom raden we ten sterkste om eens eenige honderden Traktaten bij den heer MOMBACH te Breukelen te bestellen; en onder biddend opzien tot God de hand aan den ploeg te slaan. Heeft hij niet gezegd, dat wanneer iemand wijsheid begeert, hij die dan van Hem begeere; en heeft Hij niet beloofd, dat zijn kracht in zwakheid wordt volbracht.

Duizenden onzer medemenschen sterven dagelijks weg, zonder dat ze ooit om God en zijn dienst zich hebben bekommerd; en misschien, zonder ooit ernstig op de dingen der eeuwigheid te zijn geweest.

Zeg, mijn waarde lezer of lezeres, zijt gij vrij van hun bloed; hebt gij iets te hunner redding gedaan?

E. KROPFELD.

Rijswijk, October 1901.

"Filippus."

Gratis Traktaatsverspreiding.

Sedert onze vorige opgave in de maand Mei dezes jaars mochten wij de volgende bijdragen ontvangen: Van den lijdenden br. A. Gruijs te Zaandam, van verkochte postzegels 2 x f 1,50 en f 1 te zamen f 4; door br. D. Molenaar te Koudum van B f 12; van C. R. te N. f 5; van Ds. T. te V. f 6; door Ds. Kropfeld van X. te B f 5; van B. te R. f 2; van B. te N. f 2,50; van R. te H. f 0,50; door br. Salomons, gevonden in 't kerkzakje te Gasselster Nijveen f 10.

Met dankbaarheid aan de gevers vermelden wij deze giften, doch zijn zoo vrij de kas voor den zoo noodigen en nuttigen evangelisatie-arbeid der traktaatsverspreiding dringend aan te bevelen. Voortdurend toch wordt deze arbeid voortgezet en daarom zal 't ons zeer aangenaam zijn, nog door menige gave, 't zij klein of groot, verblijd te mogen worden

Namens 't Bestuur van Filippus, H. HOOFT JR., Penningm.

Ermelo, 14 Oct. 1901.

Men heeft voor eenigen tijd in de dagbladen het bericht gelezen van den zoon van een predikant te Marburg, een negentienjarig student, die zichzelf in zielestrijd het leven benam. Weinige uren voor zijn dood schreef hij: "Ik heb drie jaren God gezocht en geworfeld om de zekerheid eener openbaring van Hem en ik heb ze niet gevonden. Ik kan zóó niet leven, en het goed en kwaad aanvaarden, zóó als 't komt. Dat is voor mij de dood. Gelijk ik afgezonderd geleefd heb, zal ik eenzaam sterven aan een dood, die mij naar het ongewisse voert. Gij kunt niet over mij oordeelen, want gij kent mijn strijd niet". . . . Hij wilde dus helaas wijzer zijn dan al zijn geloofsgenooten, dan de H. Schrift. Hij meende God te mogen en kunnen verzoeken naar zijn wil. Niet ten onrechte wordt geklaagd over degenen, die, in hun leerstof en -methode, eerst het geloof ondermijnen om daardoor hun z. g. wetenschap een weg te banen.

Op de Jubilee-reunie van Jongelingsverenigingen te Boston was o. a. ook de beroemde Neger-redenaar Booker Washington, voorzitter van het College voor Kleurlingen uit het Zuiden te Tuskegee. — Op de afscheids-meeting werd 1500 dollars geconlecteerd om het traktement te verzekeren voor tien secretarissen van Jongel.-vereen. in Indië, China en Japan.

In Beieren verliet de schrijfster Laura Marholm, een der hoofdpersonen in den strijd voor de emancipatie der vrouw, de Lutherse kerk voor de Roomsche, met haar echtgenoot den schrijver Ola Hausson; dewijl de Lutherse kerk haar te koel was inzake de vrijmaking der vrouw. Onlangs brak zij echter weer met de Roomsche kerk te München, daar haar geloofsgenooten haar niet de ondersteuning hadden betoond, welke zij voor haar en haar gezin verwachtte, bij den hulpbehoevend toestand, waarin zij door hare geloofsverandering geraakt was!

Men gaat in Noord-Tyrol nog steeds voort met het oprichten van evangelisatie en gemeenten-vorming van menschen, die Rome den rug toekeren. Dikwerf vergaderen zij, als te Roehltz, in een hotel. Zij worden vooral geholpen door eene Silezische vereeniging.

De Synode van het district Albigeois, te Saverdun gehouden, heeft goedgekeurd, dat degenen, die als priesters van Rome Protestantsch worden, eerst geregeld moeten studeren en vervolgens twee jaren als evangelist of hulp-prediker moeten werkzaam zijn, om dan met toestemming der Synodale Commissie, geordend te worden.

Het plaatselijk Comité der Evangelische Alliantie te Hamburg noodigt de Ev. Christenen van alle natien uit ter deelneming aan de Elfde Internationale Conferentie der Ev. Alliantie, te Hamburg D.V. 31 Augustus 1902.

Ingezonden.

Hooggeacht Redacteur!

Daar het Ds. Bouman goed gedacht heeft mij in de Bazin te dienen van repliek, en hij naar mijne overtuiging weder dezelfde fout begaat, die ik in Z.Eerw's eerste schrijven bestreden heb, verzoek ik nogmaals een plaats voor een woord van verweer.

Ds. B. begint met een persoonlijke tegenwerping en schrijft: "Mijn broeder Wijenberg schijnt wel wat heetgebakerd. Hij is althans slecht over mij te spreken etc." Wat deze laatste alinea nu met mijn heetgebakerd-zijn heeft uit te staan, verklaar ik niet te begrijpen. Of is mijn broeder B. ietwat ontvreden, omdat ik het gewaagd heb hem terecht te wijzen?

Immers den grond voor mijn heetgebakerd zijn vindt Ds. B. dan ook niet daarin, dat ik slecht over hem te spreken was, maar daarin dat hij in zijn schrijven een andere Classis bedoelde. Zoo toch schrijft br. B.: "Ik sprak van een Classis-verslag in een der Kerkbodes. Een der vele Kerkbodes in Nederland. De bepaalde uitdrukking van het verslag deelde ik niet eens mee, — maar allede de zaak, — eene zaak die elke Classis op haar beurt wel eens heeft te behandelen. Ik noemde geen Classis en zelfs geen Provincie. En nu heb ik een blaam gelegd op de Classis, waartoe de Weleerwaarde heer Wijenberg behoort." Hoe onschuldig die. Maar och arme, hoe dwaas die "Weleerwaarde heer Wijenberg."

En toch, en dit het fraaiste van de zaak, Ds. Bouman bedoelt een andere Classis, maar schrijft over dezelfde zaak, met dezelfde woorden die in het verslag der Classis staan waartoe ik behoort, en met dezelfde aanhaling der Acta van de Groninger Synode.

Was er dan voor mij geen oorzaak tot schrijven? Neen zegt Ds. B.: "De zaak, waarover ik het heb, is heelemaal anders. Mijn voorstelling komt er op lange na niet mede overeen." Dus alweer heb ik misgezien.

Welnu dat kan, maar waarom gaat Ds. B. dan in het begin van zijn tweede stuk zeggen: "Dat onze, n.l. die van Ds. Bouman, voorstelling van de zaak, die op bedoelde Classis werd behandeld, zuiver was." Een weinig daarna zegt br. B.: "Ds. Wijenberg zocht het verslag te verbeteren en dat is hem geheel mislukt." Nog eens komt hij terug op het besluit der Classis, en dat besluit heeft hij volgens eigen verklaring niet bedoeld. Vrage, getuigt geheel deze zonderlinge redeneering niet voor de zwak-

heid van br. Boumans betoogkracht? Of wil hij ons met een kluitje in het riet sturen!

Hoe dit zij, ik meende mij geroepen te zien om het schrijven van br. B. historisch toe te lichten. En ben ik al heetgebakerd, — het bewijs er voor wordt niet geleverd, — zowals ik boven heb toegelicht.

Voor mij scheen het schrijven noodig, omdat ik terstond begreep, dat er periculum in mors was. Een verkeerde opvatting, dacht ik, kon niet uitblijven.

Dat ik in dezen niet verkeerd gezien heb, bewijst het schrijven uit Dordrecht van den heer Vetten, en van een br. uit Marrum.

Hoe meermalen ik dan ook de repliek van Ds. B. lees, hoe vreemder mij de zaak wordt. Tot de zaak zelve gekomen, zegt br. B.: "Indien de Classis gehandeld had als mijn schrijven meldde, dan had ze, volgens Ds. W., een ontzettend misdrijf gepleegd."

Nu vraag ik in goeden gemoede, kan mijn broeder B. dan niet meer lezen? Immers juist tegen de voorstelling der zaak door Ds. B. kwam ik op. Onze Classis heeft niet zoo gehandeld, zij heeft de rechten der zelfstandige kerk niet vertrappt. Neen, zij heeft die erkend, want zij heeft de zaak naar den kerkeraad verwezen en ze aan de prudentie van den kerkeraad overgelaten, alleen in dit onderbavige geval, een geval dat zeker niet alledaagsch is, den raad gegeven te handelen naar den geest der Groninger Synode art. 146 en 72. De Classis heeft den kerkeraad niet in het ongelijk gesteld, tegenover den protestant, zowals Ds. B. beweerde, slechts heeft ze hem een raad gegeven, inzonderheid met het oog hierop, dat de protestant tegen wil en dank genoot werd om den derden Zondag seindienst te verrichten, of anders broedeloos te staan. Redenen, waarom dan ook ik persoonlijk liever gezien zou hebben, dat bewuste kerkeraad dien broeder had toegelaten, onder beding, zoo spoedig mogelijk uit te zien naar een anderen werkring.

Nu zegt Ds. B.: "De kerkeraad heeft gehandeld, en nu zegt de Classis gij moet weer handelen en dan in den geest der Gr. Synode; dit bewijst, dat de kerkeraad niet goed gehandeld heeft." Dit zou logisch er uit volgen, als de tweede stelling van Ds. B. waar was.

Doch hoe scherpzinnig Ds. B. ook is, thans ziet hij voorbij, dat het weer handelen van den kerkeraad uitsluitend daaruit volgt, dat de zaak aan de prudentie van den kerkeraad is overgelaten en dit den protestant is gemeld. Of de kerkeraad weer handelen moet, hangt geheel van den protestant af.

Erger nog maakt br. B. het, als hij het doet voorkomen, alsof ik geschreven had, dat het overlaten aan de prudentie van den kerkeraad mondeling aan het welgeformuleerde voorstel was toegevoegd. Zoo toch schrijft hij: "Aangenomen echter, de Classis heeft aan dat welgeformuleerde voorstel mondeling toegevoegd, dat zij de zaak overliet aan de prudentie van den kerkeraad." En verder: "Het zij zoo. Het is mondeling toegevoegd," waarop dan volgt: "Het is zonderling, eerst een zóóveel beteekekenend, zóóver strekkend advies te geven en dan er heel leuk aan toe te voegen, dat men de zaak heusch aan de prudentie van den kerkeraad overlaat."

Waarde broeder! gaarns zou ik weten, waar u deze lezing weg heeft, te meer omdat gij toch heusch verzekerd hebt, dat ge in uw schrijven deze zaak niet hebt bedoeld. Uit mijn schrijven kunt gij het niet afleiden, want daar staat: De Classis voegde er mondeling bij, dat in beide artikelen wel over geheel andere zaken gesproken werd, maar die toch in nauw verband stonden met deze.

De indruk, dien uw schrijven op mij gemaakt heeft, is dan ook deze, dat gij tot aan de exegese van het advies door een aanval op mij uw zaak tracht te redden en daarbij gedurig mis gelezen en verkeerd gedacht hebt.

Geheel uwe redeneering had, dunkt mij, kunnen wegblijven, als gij u slechts bepaald hadt bij de zaak, die bijklaar voor u hierin ligt: "De kerkeraad had geen advies mogen geven, althans niet zulk een, want dat advies moet een verderfelijken invloed oefenen in breeden kring."

Ik weet het, gij beroept u steeds op het korte verslag, dat moest anders, dat moest beter zijn, doch daarmede moest gij u wenden tot de Classis of tot den persoon die het verslag gegeven heeft. Immers vroeger heb ik reeds gezegd, mijn schrijven dient niet om dat verslag te verdedigen.

Edoch, ook dit kunt gij niet, want u heeft dit niet bedoeld maar een ander. Vrage, waarom toont gij er dan over? U noemt dat verslag officieel, of dit zoo is, weet ik niet zeker, maar laat dit zoo zijn, dan heb ik er persoonlijk nog niets mede uit te staan.

Wat nu uwe exegese van het advies aangaat, waartoe gij tot de conclusie komt, dat dit een verderfelijken invloed in breeden kring moet uitoefenen, en mij uitnodigt om er eene andere en betere exegese van te geven, zal ik kort zijn.

Onmogelijk kan ik met die verklaring instemmen, om reden de zaak anders staat, dan u ze voorstelt. Neen, wij hebben hier niet te doen met het spoorwegpersoneel in het algemeen, maar met een concreet geval. Een geval, dat op zichzelf voor den persoon, wien het geldt, reeds bezwarend is, naar zijn eigen getuigenis, doch die geen geloofskracht genoeg bezit om te bedanken, vóór en aler hij een andere broodwinning heeft.

Dit verliest u uit het oog, maar vandaar dan ook, dat m. i. uwe uitlegging niet deugt.

Van ganser harte hoop ik dan ook, dat de bewuste broeder den kerkelijken weg zal volgen, dan zullen wij D. V. spoedig vernemen, of uwe exegese de alleen ware is. Eveneens hoop ik, dat een ieder, naar de mate der kracht, welke God hem gegeven heeft, zonder de schuld te werpen op onze kerken of op hare dienaren, zal medewerken tot de ware heiliging van den dag des Heeren.

Met vriendelijken dank voor de verleende plaatsruimte.

Uw dw. du. en br.,

G. J. WEIJENBERG, v. d. m.

Twijzel, 4 Oct. 1901.

Boekaankondiging.

De Profetie Daniël door C. van Proosdij. Eerste deel: hoofdstuk 1-6. De Gezant van Israëls God aan het hof te Babel. Leiden, D. Donner 1901.

De Zoon Gods onder de Wet en Het Leven van Christus in den geloovige. Dogmatische Opstellen van Dr. H. G. Kleyn, in Leven Hoogleraar te Utrecht. Opnieuw uitgegeven door Dr. P. J. Kromsigt, pred. te Rotterdam. Sneek, J. Campen 1901.

De Zoon Gods onder de Wet en Het Leven van Christus in den geloovige. Dogmatische Opstellen van Dr. H. G. Kleyn, in Leven Hoogleraar te Utrecht. Opnieuw uitgegeven door Dr. P. J. Kromsigt, pred. te Rotterdam. Sneek, J. Campen 1901.

Deze dogmatische opstellen van wijlen Prof. Kleyn zijn den lezers van het weekblad De Gereformeerde Kerk in de jaren 1890 en 1891 bekend. Maar aan Dr. Kromsigt mogen wij dankbaar zijn, dat hij de zorg voor eene nieuwe uitgave dezer opstellen op zich genomen heeft. Want zij zijn het lezen en overdenken dubbel waard. In het eerste opstel stelt Prof. Kleyn vooral het karakter van Christus' dadelijke gehoorzaamheid in het licht. En in het tweede opstel handelt hij over den oorsprong en de natuur van het geestelijk leven en zet uiteen, hoe dit leven in het welbehagen Gods zijn oorzaak heeft, door Christus verworven is, door den H. Geest in verband met het Woord in het hart des zondaars geplant wordt, in een leven door het geloof tot openbaring komt enz. Al deze belangrijke onderwerpen worden door Prof. Kleyn behandeld aan de hand der H. Schrift, in overeenstemming met de Gereformeerde belijdenis, op heldere, zakelijke wijze, met verwerping van alwat door de Schrift verworpen wordt. Wij bevelen deze nagelaten opstellen van Prof. Kleyn, die helaas zoo vroeg ons ontviel en zelfs het laatste opstel niet meer voltooid kon, met vrijmoedigheid en aandrang aan.

Onder de Vrijstaats Vlag door L. Penning. D. Donner, Leiden 1901.

Telkens valt het ons hard, dat wij zoo weinig kunnen doen voor onze strijdende en lijdende broeders en zusters in Zuid-Afrika. Maar wij kunnen toch voor hen aanhouden in den gebede, wij kunnen onze gaven offeren tot verzachting van hunne ellende, wij kunnen met mond en pen het goed recht van hun worsteling onvermoeid blijven verdedigen, totdat het erkend wordt heinde en ver. Onder hen, die het laatste doen, behoort de heer Penning, die door zijn geschriften niet alleen voor zichzelf laurenen inoogste, maar de belangstelling in den Zuid-Afrikaanschen oorlog in breede kringen wakte en versterkte en telkens opnieuw voor verlaauwing behoede. Ook het verhaal: Onder de Vrijstaats Vlag levert niet alleen een schoon bewijs voor het groote talent van den Schrijver, maar doet het goed recht der beide Republieken in haar strijd voor vrijheid en recht helder uitkomen. Vooral hebben we lof voor dit verhaal, omdat het voor overdreven verbeering der Boeren zich wacht, ook het aandeel der Vrijstaters in den strijd erkent, het historische en romantische op harmonische wijze verbindt, en een Christelijk karakter draagt, dat niet opzettelijk is aangebracht maar met het geheel in overeenstemming is.

Dr. A. J. Th. Jonker. Voor Donkere Dagen. Nijkerk, G. F. Callenbach.

De „Christelijke Bibliotheek” van den heer Callenbach te Nijkerk opent haar vijfden jaargang met een kostelijk boek. Dr. Jonker heeft zich als Schrijver van stichtelijke overdenkingen een welverdiende naam verworven. Zijn: *Beter dan Robijnen* vond warme ontvangst en werd ook in het Duitsch vertaald. Daarbij sluit thans zijn: *Voor donkere Dagen* zich aan. Het is een boek, vol van troost voor allen, die in lijden en druk verkeerden. En dien troost ontleent de geachte Schrijver niet aan allerlei zielelijke redeneeringen, maar aan heerlijke woorden der Schrift, die hij op treffende wijze, in schoone taal toelicht en uitbreidt. Wij zijn den Schrijver hartelijk dankbaar voor deze Schriftmeditaties en bevelen ze gaarne aan.

De Barmhartigheid in het licht van het Christelijk geloof door S. Wisse Jr., predikant te Oerle. Kampen, J. H. Kok 1901.

In deze rede toont Ds Wisse aan, dat er in de wijsgeerige stelsels van den tegenwoordigen tijd voor de barmhartigheid geen plaats is, maar dat ze alleen door Christus is geopenbaard en door zijne discipelen in zijne kracht en uit gehoorzaamheid aan zijn gebod beoefend wordt. Wie geloof, kan en moet barmhartig zijn. Het is te hopen, dat velen deze rede lezen en zich daardoor van hun roeping meer en meer bewust worden, om barmhartig te zijn jegens alle ellendigen, gelijk onze Vader in de hemelen barmhartig is. De rede is uitgegeven ten voordeele van de Vereeniging tot Gereformeerde ziekenverzorging. Wie haar koopt, steunt daarmee meteen deze Vereeniging in het werk der barmhartigheid.

Catojn's jeugd, jongelingsjaren, omzwervingen, bekeering en eerste optreden als Reformator. Beschreven door E. Doumergue, Hoogleraar te Montauban, vertaald door Ds. W. F. A. Winkler. Afdeling 1. Amsterdam, W. Kirchner 1901.

Van de aanstaande verschijning van dit werk hebben wij onlangs reeds met inge-

meinde melding gemaakt. Thans is de eerste aflevering reeds verschenen. En deze maakt een alleszins gunstigen indruk. De vertaling laat zich aangenaam lezen, en de uitvoering is net. Vertaler en Uitgever zijn voor de taak, die zij op zich namen, berekend. Wij wenschen hun van harte succes en komen later op het werk terug, met welks aankondiging wij thans volstaan.

BAVINGCK.

Een Feestkrans. Gelegenheidsverzen voor School en Huis door P. J. Kloppers. Boekh. Amsterdam & Pretoria, v. H. Höveker & Wormser.

Het Voorwoord van dit boekje is nog gedateerd Krugersdorp, 1 December 1900. Alzoo te midden der oorlogswieën heeft de heer P. J. Kloppers aan deze pennevrucht gearbeid; terwijl ZE. later door dien rooversoorlog genoodzaakt werd in het oude vaderland, dat hij pas verlaten had, alras weer een toevlucht te zoeken. Deze omstandigheid zal zeker de achting voor dezen arbeid niet verminderen en het debiet te meer doen stijgen.

De inhoud is het waard. Op 110 blz. postformaat krijgt men 91 gelegenheidsverzen voor nieujaar en verjaring van familieleden en de Koningin; bij bruiloften en afscheid; voor albumblaadjes en bij Christelijke feesten.

Wat den vorm en den stijl aangaat, de heer Kl. is geen onbekende in ons land. Wat hij hier geeft, kenmerkt zich weder door eenvoud en innigheid, frisheid en verscheidenheid. Alles met het oog op het doel; om n.l. de jeugd geen opgeschroefdheid of neuswijsheid in den mond te leggen, maar ze, zooveel doenlijk, zelve in de gedichten te laten spreken.

We hopen, dat de wensch des auteurs vervuld worde, dat de daartoe geschikte verzen op muziek worden gezet, waartoe sommige ook zijn aangelegd.

C. M.

ADVERTENTIËN.

Door Gods goedheid voorspoedig geboren **Froukje**, dochter van **B. OFFRINGA** EN **L. BARON**.

MAKKINGA, 14 Oct. 1901.

Onze geliefde Ouders **Pieter Walraven** EN **Elisabeth Thiele** hopen, zoo de Heere wil en zijne leven, Maandag 21 October hunne **25-jarige Echtvereeniging** te herdenken. *Hunne dankbare Kinderen.* ALMKERK a/d NIEUWEDIJK, 14 Oct. 1901.

Op 26 October a.s. hopen onze geliefde Ouders **K. KUIPER**, v. d. M. EN **H. KUIPER**, geb. DE BRUIJN hunne **25-jarige Echtvereeniging** te herdenken.

SOLI DEO GLORIA!

Hunne dankbare Kinderen, **B. KUIPER**.

GRAND-RAPIDS, MICH. N.-A.

L. KUIPER.

A. KUIPER.

J. KUIPER.

R. B. KUIPER.

H. KUIPER.

B. KUIPER.

CHICAGO, III. N.-A.

Algemeene kennisgeving.

Door 't overlijden van onzen kleinen

ALBERT,

oud een half jaar, werden wij in ons nog betrekkelijk kort huwelijk voor den vierden keer diep bedroefd. Wij wenschen evenwel den Heere te zwijgen en met zijn Verbonds belofte ons te troosten.

E. WOLTHUIS.

E. WOLTHUIS—DAM.

MIDDELSTUM,

14 October 1901.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader, den Heer **JULIUS EVERHARD WENTZEL**, betuigen wij onzen hartelijken **dank**.

Uit aller naam,

WED. J. E. WENTZEL—

NEUTEBOOM.

ZWOLLE, 11 October 1901.

Voor de zeer talrijke bewijzen van belangstelling, ontvangen bij zijn benoeming tot Notaris te IJselmonde, zegt ondergeteekende hartelijk **dank**.

T. PLANTENGA.

KNAKMODELSIGAREN

f 6.50 en f 8.50 per 1000.

Samatra dek licht.

Proeven van 500 stuks te bekomen, franco thuis onder rembours.

J. STAAL, STEENWIJK.

Door bijzondere omstandigheden ter overname aangeboden een

Duitsch Seraphine orgel

van J. en P. SCHIEDMAYER. (17 registers en 2 klavieren.) z-er geschikt voor ZAAI of KERK.

Geheel goed in orde en dagelijks te bezichtigen bij

LAMERIS & Co., TIEL.

Ieder Christen

is verplicht de beste en zuiverste materialen tot bewaring zijner gezondheid te gebruiken. Bisch daarom van uw Kruidenier of Comestiblehandelaraar:

Luctimsco's Flourine

à f 0.20 centen per pak van één pond Eng.

Voor engros zich te wenden tot **Luctims & Co. Heeregracht 3-5, AMSTEDAM.**

„Paul Kruger-School.”

Hoewel we nog maar ruim 1½ jaar voor het stichten van een school m/d Bijbel onder bovenstaanden naam, in ons oud stedeke Koevorden, werkzaam zijn, is het bedrag aan giften reeds tot f 3000 gestegen. Dit noopt ons tot blijde dankbaarheid aan den Heere.

Doordat in eigen kring flinke toezeggingen zijn gedaan, zouden we nu met nog f 1500 g-red zijn. Bonwterrein hebben we reeds. Blijven de giften mildelijk vloeien (wat we vertrouwen), dan zal D. V. de school a. s. Mei geopend worden.

Och, Broeders en Zusters! beschaamt onze verwachting van uwe milddadigheid niet. Zendt s. v. p. een kleine gave, zoo ge nog niets gegeven hebt.

Ziet hieronder de namen der Predikanten, die Drente kennen, en daarom deze bede nadrukkelijk aanbevelen. Heel Drente heeft slechts 13 Christ. scholen van de 653. Dat mag zoo niet langer blijven. Het doet de eere van onzen God en Vader te kort. Daarom Broeders en Zusters! wilt ons toch helpen.

Met toebijding van 's Heeren zegen, *Namens het Bestuur:*

Ds. K. OUSSOREN, (adres v. gif. en.)

D. WESTERA.

Deze bede om hulp wordt ernstig en dringend aanbevolen door:

Ds. R. MULDER, te Haarlem.

Ds. J. BAVINCK, te Kampen.

Ds. H. DIJKSTRA, te Smilde.

Dr. C. C. SCHOT, te Hardenberg.

Ds. R. HULS, te Nieuw-Amsterdam.

Ds. J. VAN HENTEN, te Dedemsvaart.

(Zie ook het Ingezonden Stuk in No. 40 van Ds. K. Oussoren.)

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

door

S. VAN VELZEN,

in Leven Hoogleraar aan de Theol. School.

TWEDE DRUK. 289 BLADZ. f 1.00.

Deze beroemde bundel Feeststoffen kostte vroeger f 1.75. De tweede druk met zeer duidelijke letter, slechts f 1.00.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. Na ontvangst van postwissel f 1,— wordt het franco verzonden door den uitgever.

Firma **G. J. REITS**, Groningen, debiteert met suxes de

VRAAGBOEKJES

van wijlen

Prof. H. DE COCK.

Herzien door Prof. M. NOORDTZIJ. Handleiding, ten gebruike bij het Kort Begrip. 11de druk . . . f 0.25.

Vraagboek over de Gereformeerde Geloofsleer. 5de druk . . . 0.30.

Vraagboekje over de Bijbelsche Geschiedenis. 10de druk . . . 0.15.

Kort Begrip der Christelijke Religie. 13de druk . . . 0.08.

Kort Begrip der Christelijke Religie. (Met 2 voorbereidende Hooftst.) 20ste druk . . . 0.10.

Bij getallen worden de prijzen verlaagd. H.H. Predikanten wordt op aanvraag gaarne een exempl. ter kennismaking franco toegezonden.

4% GELDLEENING.

In bovengenoemde **Geldleening** ten laste van de Vereeniging „TOT CHR. LIEFDADIGHEID”

te **WAGENBORGEN** zijn nog enkele aandelen van f 500 en f 100 beschikbaar à 4%.

De plaatsing dezer aandelen is voor den goeden gang der zaken der Vereeniging gewenscht en noodig.

Tegen 1 Nov. a. s. zou het Bestuur der Vereeniging, gaarne deze aandelen geplaatst zien, weshalve het alle voorstanders der Vereeniging vriendelijk uitnodigt hiertoe mee te werken.

De aandelen zijn verkrijgbaar ten kantore der Vereeniging te **Wagenborgen** en bij de Heeren **BROUWER & DIJKSTERHULJS** te **GRONINGEN**, **VAN DER VEGTE** en **VAN REEDE** te **ZWOLLE** en **WED. P. VAN EIJK & ZONEN** te **AMSTERDAM**.

Namens 't Bestuur,
J. BOUWENS, Pennm.

WAGENBORGEN, 27 Sept. 1901.

De **INTEEKENLIJST** op den **Scheurkalender**

EEN LAMP VOOR DEN VOET

1902,

met zeer fraai schild, waarop het portret van H. M. de KONINGIN, Z. K. H. PRINS HENDRIK en PRESIDENT **PAUL KRUGER**, is verschenen:

Wij geven het niet over Voor geld of eer of goed, Dat licht op onze paden, Die Lamp voor onzen voet. Wij laten ons niet nemen Dat heerlijk Woord van God; Dien kostelijken Bijbel Rooft ons geen tijd of lot.

De staf is 't voor den grijsaard; De Gids voor onze jeugd. Een zong, die met haar stralen Ons jong gemoed verheugt. Een sterk en machtig wapen In strijd met zonde en lust; En in de stormenreus Een peluwe met rust.

Wie er mede wil werken, gelieve aan te vragen bij den Uitgever **ZALSMAN** te **KAMPEN**.

De prijs is 40 cent.

Vrouwenweelde en Vrouwenmarkt

door **JOHANNA RREEVOORT** is het eerste No van den eersten jaargang, dat bij elken Boekhandelaar ter inzage is te verkrijgen. De intekenaars betalen slechts den hantveens prijs, alzoos slechts 75 cents voor dit boek van 250 bladzijden, in royaal formaat.

Bij **ZALSMAN** te **Kampen** verscheen:

Feeststoffen

door

J. BAVINCK,

predikant der Geref. kerk te Kampen.

(Voor het Kestfeest en voor Oud- en Nieuwjaar.)

De prijs dezer 9 leerredenen is 90 ct.

Terstond bij de uitgave genoot deze bundel leerredenen zooveel belangstelling, dat verdere aanbeveling nu overbodig is.

ZALSMAN te **Kampen** is uitgever van het

Kerkelijk Handboekje,

zijnde een kort uittreksel van de voornaamste acten der Nationale en Provinciale Synoden, alsmede de Post-acta van de Nationale Synode van Dordrecht in 1618 en 1619.

Zeer dienstig en noodig voor Predikanten en Kerkeraden.

Opnieuw uitgegeven door de Synode van de Gereform. Kerken in Nederland, gehouden te Hoogeveen 1860.

340 bladz. gebonden f 1.65.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Uitgave van **J. CAMPEN** te **SNEEK**

Dr. H. G. KLEYN,

de Zoon Gods onder de Wet en het leven van Christus in den geloovige. Dogmatische opstellen.

Op nieuw uitgegeven door

Dr. P. J. KROMSIGT.

Prijs 80 cts. Zend postwissel en men ontvangt terstond het verlangde franco.

Bij **PH. ZALSMAN** te **KAMPEN** is verschenen:

VIER- EN FEESTDAGEN,

ACHT LEERREDENEN

door

J. J. Westerbeeck van Eerten B.Jz.

Pred. te Kampen.

Prijs f 1,—, 75.

Gereformeerd Gymnasium, te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

's-GRAVENHAGE: J. N. A. f 1, M. v. S. f 1, H. v. S. f 2,50, S. J. f 1, S. S. f 2,50, J. L. S. v. K. f 10, v. d. E. f 1, W. N. d. Z. f 1, mej. B. J. B. f 1, mej. D. J. W. f 1, Wed. S. f 1, G. T. H. f 1, Gev. V. f 1. ALKMAAR: A. K. f 1, J. T. f 2,50, M. J. Kz. f 1, A. v. K. f 1, H. W. f 0,50, H. S. f 1, H. J. d. V. f 1. ENKHUIZEN: D. Z. f 2, J. S. Nz. f 2, S. B. f 1, J. M. f 1, P. S. Nz. f 2,50, R. Z. f 1, S. G. Nz. f 2, J. V. f 1, Wed. G. L. f 1. PURMEREND: J. B. f 0,50, K. P. f 5, J. G. Kz. f 1,50, J. G. f 1, P. P. f 1, A. H. V. f 1. BEEMSTER: C. K. f 1, P. K. Cz. f 1,50, W. E. Jr. f 0,50, Jb. K. Cz. f 0,50, P. W. E. f 1,50, J. E. f 1, J. S. f 1, J. E. Jz. f 1. OVERLEEK: S. B. f 1, J. B. f 2,50, B. P. f 0,50. MONNIKENDAM: N. N. f 2,50, K. d. B. f 1, wed. B. K. f 0,50. UTRECHT: P. J. T. v. N. f 1,50, J. J. v. N. f 1, J. D. f 1, J. W. v. f 2,50, J. C. L. f 1, R. R. Gz. f 1, J. S. f 1, A. d. Z. f 1, A. B. V. f 1, J. J. F. f 1, H. S. f 1, A. C. W. f 12, C. E. E. f 1, K. H. G. f 1, C. v. L. f 1, v. d. W. f 2, W. H. J. f 1, J. J. B. Jr. f 1, H. d. G. f 1, D. R. f 0,50, J. S. f 1, A. M. B. f 0,50, v. f 0,50, B. S. f 0,50, N. f 0,50, F. J. f 1, G. J. v. A. f 1, J. J. B. Sr. f 1, D. M. v. D. f 0,50, P. a. B. f 1, mej. E. B. f 1,25, mej. E. E. v. B. f 1, wed. C. d. H. f 1, mej. L. f 1, wed. B. f 10, wed. D. v. L. f 1, wed. D. B. f 1, AARLANDERVEEN: J. v. d. K. f 2,50, A. v. V. f 0,50, H. H. f 0,50, Ds. v. V. f 1, P. O. f 1, C. v. f 1, R. f 1, W. B. f 1, J. v. V. f 0,50, wed. C. v. d. K. f 1. ZEIST: J. M. v. d. H. f 1, dam. H. f 2,50, W. V. f 1, H. J. H. f 7,50, J. v. H. f 1. TH. A. M. f 1, C. M. C. f 0,50, B. T. f 0,50, M. S. f 1, H. S. f 1, A. S. f 1, mej. F. C. S. f 0,50, wed. H. G. V. f 0,50. DRIEBERGEN: G. v. L. f 0,50, W. M. f 1, J. v. R. f 2, H. v. H. f 0,50, C. d. B. f 1, H. D. Pz. f 1, P. E. f 0,50, H. D. H. f 1, P. v. D. f 1, A. M. f 1, As. M. f 1. VREESWIJK: W. H. f 0,50, A. v. O. f 1, J. P. v. H. f 1, H. v. d. K. f 10,50, G. v. d. V. f 1, G. v. d. W. f 1, A. a. J. f 1, F. J. B. f 1, C. B. f 0,50, J. v. d. W. f 1, A. B. f 0,50. VIANEN: J. v. D. f 1, H. v. d. B. f 0,50, G. G. f 1, J. C. v. D. f 0,50, C. J. v. d. M. f 1. DEN HELDER: T. N. f 1, T. C. H. f 1, D. W. f 1, J. G. f 1, J. Z. f 0,50, wed. J. S. P. f 1. NOORDSCHARWOUDE: G. B. f 0,50, Ds. J. S. f 1, J. J. f 1, C. B. f 1, A. B. Pz. f 1, P. V. f 1,250, D. B. f 1, K. H. f 1. BROEK op LANGENDIJK: T. T. f 0,50, C. W. f 0,50, A. K. f 0,50, J. B. H. f 1, A. d. B. f 1, K. W. J. f 1, O. W. f 1, J. d. G. f 1, D. K. f 1. ZWAMMERDAM: C. v. M. Mz. f 1,50, J. V. f 1, P. V. f 1, W. N. f 0,50, J. W. v. D. f 1, Ds. H. v. D. f 0,50. RENSCHOP: H. v. K. f 0,50, T. R. f 1, G. P. f 0,50, C. d. W. f 1, A. W. f 1, A. v. V. f 0,50, J. H. f 0,50, H. v. I. H. f 0,50. OUDSHOORN: C. K. f 0,50, P. B. f 2,50, C. K. f 0,50, wed. H. M. f 1. ALFEN a/d RIJN: H. v. L. Jr. f 2, Jch. d. J. f 2, A. v. L. f 1, J. K. v. L. f 1, W. S. f 1, C. B. f 1, J. v. E. f 1, D. R. f 1, H. v. d. G. f 1, H. D. f 0,50, L. V. Cz. f 1, Pr. v. L. f 5, S. C. v. d. S. f 0,50, Jon. V. f 1. BAARN: S. d. Z. f 1, P. V. f 1, wed. v. S. f 0,50, P. D. f 1, T. v. L. Jr. f 1, G. K. O. f 1. WAARDE: L. J. G. f 0,50, D. H. f 1,25, G. v. H. f 1, J. H. f 1, P. H. f 0,50, J. d. K. f 1, C. H. f 1, P. B. f 1, G. v. I. f 1, D. V. f 1, D. v. H. f 0,50, wed. D. B. f 1. AMERSFOORT: S. K. f 2,50, J. L. f 2,50, D. R. f 1, C. P. f 5, J. S. f 1, M. B. f 1, J. K. W. f 1, E. v. S. f 1, N. N. f 0,50, mej. I. v. S. f 1, wed. J. K. f 1. BODEGRAVEN: C. v. Z. Az. f 1, J. H. f 1, J. H. v. D. f 1, J. H. f 1, S. v. f 1, C. v. d. B. f 1, C. B. f 2, T. S. f 1, A. S. f 1, H. S. f 1, J. V. f 0,50, G. d. K. f 1,50. OUDENWATER: J. F. f 1, H. N. f 0,50. N. E. f 0,50, W. V. f 0,50, J. S. f 1, D. H. H. f 1, E. G. f 2,50, D. v. B. f 0,50, A. G. f 2. NIEUWVEEN: S. f 1, P. M. v. B. f 1, G. v. M. f 1, wed. D. N. H. f 1. LOPIK: J. O. f 0,50, A. B. f 1, C. B. f 0,50, P. R. d. G. f 1, A. v. T. f 1, A. d. B. f 0,50, P. S. f 1, H. V. f 1, wed. S. f 0,50, wed. J. A. d. G. f 1, J. G. f 2,50. IJSELSTEIN: A. d. J. f